

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. V. De Affabilitate & Liberalitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

tem suam, utpote probè notam, per externa signa indicare non debet: dum verò alteri loquitur, eam non nisi per verba prodit, quæ si menti sint dissona, falsa sunt & mendacium continent. Nec refert quod loquens non habet expressam voluntatem mentienti, sed potius contrariam, quia licet habeat simplicem velleitatem non mentiendi; habet tamen voluntatem interpretativam, cumque efficacem mentienti, hoc ipso, quo vult efficaciter proferre orationem sola restrictione mentali, & non aliter verificabilem. Alia quæ obijci possent, vide soluta *Diff. 3. de Fide Quæst. 3.*

46. *Similiter in iuramento illicita est restrictio purè moralis.*

Secus est de equivocatione, data iusta causa.

Ex his patet restrictionem purè mentalem nullatenus esse licitam in iuramento: cum enim per orationem eternam, non nisi per talem restrictionem verificandam; adeoque simpliciter illam præstentur, à ratione perjurii nequeunt excusari: Secus est de iuramento, per talia verba præstitis, quæ verum aliquem sensum, à jurante eadem iusta causa intentum, etsi ab eo, cui juratur, non intellectum, habent, ut post alios docet *Viggers de Iuramento lib. 12. n. 94.* tunc enim simpliciter juratur verum, non falsum.

QUÆSTIO V.

De Affabilitate & Liberalitate.

47. *Affabilitas* interdum appellatur nomine amicitie, in re tamen ab ea differt: nam amicitia est mutua quorundam benevolentia, utriusque nota, & in quadam communicatione fundata, ut ex Philosopho describit *Smising. de Deo Uno Tract. 3. diff. 4. num. 84.* Sic amicitia studiosorum fundatur in communicatione in studiis: amicitia militum, in communione rerum militarium, amicitia virtuosa, in communicatione & similitudine virtutis: affabilitas verò non postulat talem communicationem.

48. *Ejusdemque definitio.* Affabilitas rectè definitur esse virtus, quæ ad eam in verbis & factis serijs inclinat mediocritatem, secundum quam alicujus conversatio est proximo grata & accepta. In quo spectanda est conditio, tum personæ loquentis vel agentis, tum eorum, coram quibus loquitur vel agit, & reliquæ circumstantiæ.

Dixi, factis serijs, quia pro mediocritate in jocis servanda assignari solet ex Philosopho lib. 4. *Ethicorum cap. 9.* Eutrapelia. Observat tamen *Smising sup. num. 86.* hanc virtutem ab Affabilitate essentialiter non differre, sed tantum materialiter, penes materiam, in qua versatur: nam dum versatur in serijs vocatur simpliciter affabilitas, dum in jocis, Eutrapelia.

Ex his patet Affabilitatem tendere in actiones nostras, quibus cum proximo conversamur, easque habere pro objecto materiali. Ratio objectiva, in objecto materiali reperta, est debitum fundatum in natura nostra sic instituta, ut sit sociis. Objectum cui est proximus, quocumque est conversandum.

Contra Affabilitatem peccatur per excessum & per defectum: per excessum peccant, qui in familiaris congressu nimium, dictis aut factis contra præscriptam rectæ rationis, excedunt in nimia blanditia omnia approbantes & laudantes, qui si id faciant utilitatis causa, vocantur Adulatores, si solum ut placeant, appellantur simpliciter Blandi. Per defectum peccant, qui in consortijs solent ab alijs ordinari dissentire & eis contradicere ad tedium & molestiam eorum vocanturque morosi: cum autem hinc nata sint sequi litigia, D. Thomas vitium hoc morositatis appellat nomine litigii.

Vitia hæc Affabilitati opposita ex ratione sua non sunt nisi venialia, ut patet in adulatione: hæc enim solum est quidam excessus in studio alijs placendi, eosque in consortijs recreandi: quæ de se non sunt gravia, per accidens tamen possunt esse talia, ut si quis aduletur alteri in peccatis ab eo commissis aut committeretis, illa ementito virtutum pallio obvolvendo, honestando & approbando; & sit unus ex illis, quibus *Isaia 5.* dicitur: *Ve qui dicitis malum bonum, & bonum malum:* vel si per adulationem intendatur finis graviter malus, ut si quis aduletur alteri nocumendi corporalis vel spiritualis ei inferendi causa: de quo *Proverbum 27.* dicitur: *Meliora sunt vulnera diligenti, quam fraudulenta oscula odientis.* Cui consonat illud *Augustini in Psalm. 69.* *Plus persequitur lingua adulatoris, quam murus interfectoris:* vel denique si accedat scandalum, data per adulationem alicujus gravis peccati, quod adulator poterat & debuerat prævidere, occasione.

Patet idem in morositate seu litigio: per hoc enim vitium solum adfertur proximo aliqua molestia & tedium, quod per se non

Qualiter differat ab Eutrapelia.

49. *Quod sit objectum Affabilitatis.*

50. *Ei per excessum imputatur adulatio.*

51. *Per defectum imputatur morositas seu litigium.*

52. *Quæ ex se non sunt nisi venialia.*

53. *Quod est adulatio.*

54. *Quæ qualiter per excessum peccati possit esse mortale.*

55. *Idem imputatur in morositate.*

non est grave, nisi per accidens proximus ad gravem indignationem aut iracundiam inde provocetur. Absque tamen spectando utrumque hoc vitium secundum se praecise, litigium peius est adulatione: nam magis repugnat rectae rationi in consortijs esse molestum & morosum, quam in blanditijs excedere, nisi ratione materiae, finis vel effectus (ut frequenter contingit) adlatio morositatem excedat.

Quodnam sit gravius adlatio vel morositas.

53. Liberalitas unde dicitur.

Qualiter definitur.

Ejus materia remota divitiarum proxima habens affectum.

Qui habeat locum in pauperibus.

54. Et cum iustitia conveniat ac ab eadem discrepet.

55. Et per defectum opponitur avaritiae.

Liberalitatem Quidam sic dictam volunt, quod libero profiscatur ex animo. Alii sic dictam continent, quod libero homine digna sit, qui nec se divitijs, nec has sibi adstrictas patitur, sed animum ab eis liberum habere intendit. Definitur autem esse virtus, quae moderatur amorem divitiarum, & consequenter inclinat ad eas largiendum secundum rectam rationem. Unde divitiarum sunt materia remota huius virtutis; proxima est affectus illarum, quem liberalitas moderatur, ne possessorem a legitimo usu earum retrahat, vel eas prodigat. Ex quo huius virtutis utilitas, immo necessitas, elucet: necessarium enim est, habere affectum divitiarum, secundum rectam rationem, regulas temperatum.

Non est tamen virtus Liberalitatis ita propria divitijs, ut nequeat reperiri, quoad meritum & honestatem suam, etiam in pauperibus: quippe qui etiam possunt habere affectum erga huius virtutis exercitium, a quo per accidens defectu materiae impediuntur. Deinde Liberalitas non tam spectatur ex multitudine & magnitudine datorum, quam ex affectu dantis, qui in pauperem, rem exigui momenti largiente, potest esse maior, quam in divite, magna munera animo non prompto largiente.

Ex his patet Liberalitatem convenire cum Iustitia in eo, quod utraque sit ad alterum & versetur circa res externas: differt autem in perfecta ratione debiti: nam debitam Iustitiae est rigorosum; Liberalitatis solum morale fundatum in quadam decentia & honestate, ut habet D. Thomas quaest. 117. art. 5. ad 4.

Liberalitati per defectum opponitur Avaritia, quia deficit in erogando (a quo Liberalitas potissimum appellatur) prohibet enim ab elargitione divitiarum ubi recta ratio eam postulat. Alio autem sensu potest dici Liberalitati opponi per excessum, quatenus scilicet excedit in estimatione & immoderato affectu divitiarum, ad eas nimio studio acquirendas vel possidendas impellens.

Quatenus Avaritia praecise opponitur Liberalitati, solum est peccatum veniale, utpote non aliud importans, quam inordinatum affectum erga divitias acquirendas vel retinendas. Potest vero esse mortalis, si intercurrat violatio alterius virtutis, ut si immoderatus divitiarum amor impellat ad injustam earundem acquisitionem vel possessionem: tunc enim Avaritia opponitur Iustitiae, & pro gravi vel gravius est. Deinde si ex Avaritia, homo ita suis divitijs affigatur, ut propter eas acquirendas vel possidendas paratus sit violare praecceptum aliquod graviter obligans, puta auditionis sacri, eleemosynae &c. peccatum mortale committit.

Avaritia numeratur inter peccata capitalia: quia ex illa, sicut ex alijs peccatis capitalibus, multa alia vitia profiscuntur. Porro septem Avaritiae filias enumerat D. Gregorius apud Lesium cap. 47. num. 60. nempe obdurationem cordis, inquietudinem mentis, proditorem, fraudem, perjurium, fallaciam & mendacium. De quibus videri potest Bassius V. Avaritia num. 2. Unde patet inest ab Ecclesiaste cap. 5. & 6. multa contra hoc vitium differi, quibus ejus malitia, etiam ab Apostolo ad Rom. 1. ad Ephes. 5. ad Coloss. 3. damnata, ostenditur, & miseria eorum, qui hoc vitio innodantur, enucleatur.

Liberalitati per excessum opponitur prodigalitas, quae est vitium, quo exceduntur limites rectae rationis in erogatione divitiarum: prodigus enim dicitur, qui pecunias ubi, quando & quibus non debet, vel plus, quam secundum rectam rationem debet, largitur. Quod si respiciatur, non ad divitiarum elargitionem, sed ad earum amorem, prodigalitas Liberalitati opponitur per defectum, quatenus minus, quam ex rectae rationis praescripto oportet, divitiarum cura geritur. Et ita loquitur Viggers dub. 9. Liberalitati per excessum opponens Avaritiam, per defectum prodigalitatem.

Hoc peccatum ex genere suo solum est veniale: quia prodigus est dominus suarum divitiarum, quas dum prodigè expendit, sine gravi alterius virtutis violatione, non est unde graviter peccet: simpliciter tamen peccat, quia licet verum habeat suarum divitiarum dominium, Deus tamen vetat eas aliter, quam recta ratio dicat, expendi.

56. Quae enim est solum venialis. Aliunde potest esse mortalis.

57. Est vitium capitale.

Cujus filia ex D. Greg. enumerantur.

58. Liberalitati per excessum opponitur prodigalitas.

Qua describitur.

59. Ex genere suo est solum venialis.

Est

*Mior a-
varitia.*

Est autem prodigalitas ex propria sua ratione minus peccatum, quam avaritia: partim quia minus recedit à liberalitate, velut ad quam pertinet dare, in quo exte-^{60.} rit prodigus & deficit avarus: partim quia prodigus multis prodest, si quos sua distribuit; avarus verò vix ulli: partim quia facilius prodigalitas, quam avaritia, curatur, care scilicet vel egestate medente.

Per avaritia.

Peccat tamen prodigalitas esse peccatum mortale, si quis suas divitias pro-

digat cum notabili aliorum damno vel scandalo, aut alicujus præcepti graviter obligantis violatione. De quo vide *Leff. sum c. 48. dub. 8. n. 62.*

Et hæc de virtutibus, tum in communem, tum in particulari de Theologicis, Fide, Spe & Charitate, necnon de Cardinalibus, præsertim Iustitia, ac Religione ceterisque annexis, & vitijs oppositis, dicta sufficiant, ad laudem & gloriam ejus, qui omnium virtutum fons & origo est.

F I N I S.

INDEX